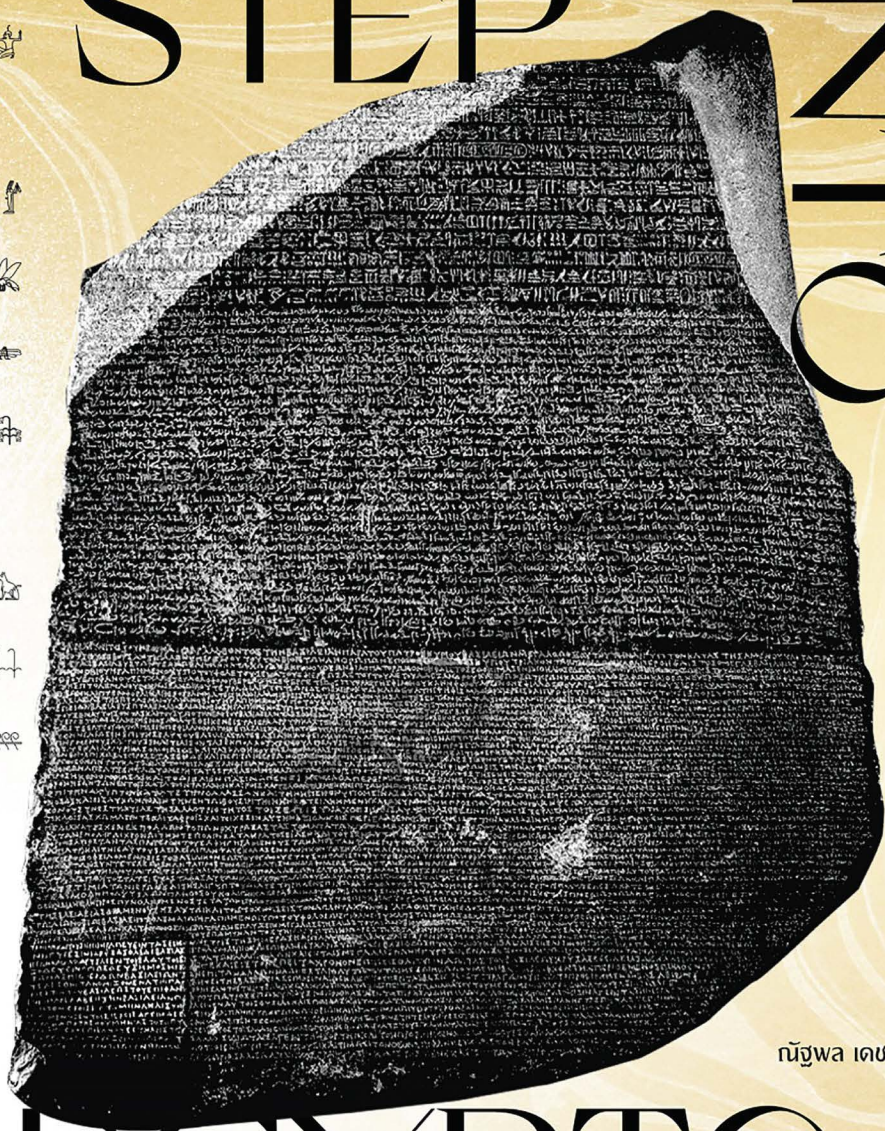

STEP ZOO

GYPZY

นัฐพล เดชขจร

EGYPTO— LOGY

เปิดโลกอียิปต์วิทยา

สำรวจดินแดนอียิปต์
ไขความลับอารยธรรมแห่งลุ่มแม่น้ำไนล์

ตัวอย่าง

นักสำรวจบนหน้ากระดาษ
ผู้แสวงหาความรู้และภูมิปัญญาบรรพบุรุษผู้อ่าน

GYPZY

GYPZY

เปิดโลกอียิปต์วิทยา: Step into Egyptology

ณัฐพล เดชขจร: เขียน

ราคา 395 บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

ณัฐพล เดชขจร.

เปิดโลกอียิปต์วิทยา = Step into Egyptology. -- กรุงเทพฯ : ยิปซี กรุ๊ป, 2564.

432 หน้า.

1. อียิปต์ -- โบราณสถาน. 2. อียิปต์ -- ประวัติศาสตร์. 3. อียิปต์ -- อารยธรรม. I. ชื่อเรื่อง.

932

ISBN 978-616-301-730-7

© ข้อความในหนังสือเล่มนี้ สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ. 2558
การคัดลอกส่วนใดๆ ในหนังสือเล่มนี้ไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน
ยกเว้นเพื่อการอ้างอิง การวิจารณ์ และประชาสัมพันธ์

บรรณาธิการอำนวยการ

: ศธาวิณี เกนัย

บรรณาธิการบริหาร

: สุรชัย พิงษ์ภูมิ

ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหาร

: อาสนา ชูรัตน์

บรรณาธิการเล่ม

: ประสงค์พล เพ็ญบางยาง

กองบรรณาธิการ

: คณินดา สุดราม พรหมนิภา ครุโสภา

เลขาของบรรณาธิการ

: กันยารัตน์ ทานะเวช

หัวหน้าฝ่ายพิสูจน์อักษร

: สกวัชร เพ็ชรรัตน์

ฝ่ายพิสูจน์อักษร

: วณิชพร เขียวขลุ้ม สุธารัตน์ วรรณถาวร

พิสูจน์อักษร

: พันธุ์รินทร์

รูปเล่ม

: วรินทร์ เกตุรัตน์

ออกแบบปก

: Rabbithood Studio

ผู้อ่านรายการฝ่ายการตลาด

: นุชนันท์ ทักษิณบัณฑิต

ผู้จัดการฝ่ายการตลาด

: ชิตพล จันสด

ผู้จัดการทั่วไป

: เวชพงษ์ รัตนมาลี

จัดพิมพ์โดย

: บริษัท ยิปซี กรุ๊ป จำกัด เลขที่ 37/145 งามคำแหง 98

แขวง/เขตสะพานสูง กรุงเทพฯ 10240

โทร. 0 2728 0939 โทรสาร 0 2728 0939 ต่อ 108

www.gypsygroup.net

www.facebook.com/gypsygroup.co.ltd

LINE ID: @gypzy

พิมพ์ที่

: บริษัท วิชั่น พรินท์ส จำกัด โทร. 0 2147 3175-6

จัดจำหน่ายโดย

: บริษัท อมรินทร์ บুক เซ็นเตอร์ จำกัด

108 หมู่ที่ 2 ด.บางกรวย-จตุรรม ต.มหาสวัสดิ์

อ.บางกรวย จ.นนทบุรี 11130

โทร. 0 2423 9999 โทรสาร 0 2449 9222, 0 2449 9500-6

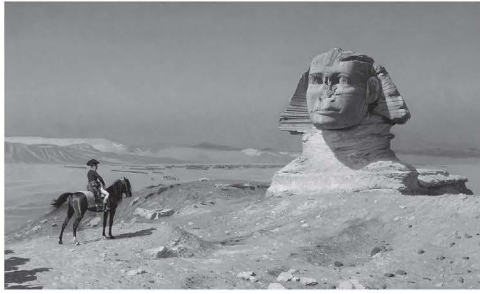
Homepage: http://www.nalin.com

สนใจสั่งซื้อหนังสือจำนวนมากเพื่อสนับสนุนทางการศึกษา สำนักพิมพ์ลดราคาพิเศษ ติดต่อ โทร. 0 2728 0939

เปิดโลกอียิปต์วิทยา
Step
into Egyptology

✧ ณัฐพล เดชขจร ✧

คำนำสำนักพิมพ์

แม้อาณาจักรสั่นสลายไปนับพันปี แต่ชาวอียิปต์โบราณก็ยังทำให้
ผู้คนในยุคหลังตื่นตะลึงได้อยู่เสมอ แค่ได้พบเห็นเพียงส่วนเสี้ยวอารยธรรม
ในซากปรักหักพังกลางผืนทราย เพราะสิ่งที่ชาวอียิปต์โบราณรังสรรค์ไว้
แสดงให้เห็นถึงความรุ่งโรจน์ ก้าวล้ำทั้งศาสตร์และศิลป์ ปรีชาชาญเกิน
จินตนาการว่าชนโบราณในยุคหลายพันปีก่อนจะคิดและสร้างขึ้นมา
ได้อย่างไร

นั่นทำให้อียิปต์วิทยาเป็นที่สนใจใฝ่รู้ของผู้คนมากมายทั่วโลก

ในประเทศไทยก็มีผู้สนใจอารยธรรมไอยคุปต์อยู่ไม่น้อย แต่
การศึกษาโบราณคดีอียิปต์อย่างจริงจังในบ้านเรานั้นทำได้ยาก เพราะ
ไม่มีการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ผู้ที่สนใจต้องอาศัยเก็บเล็คคัสมนุษย์
จากหนังสือและสื่ออื่นๆ ซึ่งบางครั้งก็จับต้นชนปลายไม่ถูก ด้วยว่า
ประวัติศาสตร์อียิปต์โบราณนั้นทั้งยาวนานและครอบคลุมรายละเอียด
ซับซ้อนยิ่งนัก

ณัฐพล เดชขจร ศึกษาค้นคว้าด้านอียิปต์วิทยาด้วยความหลงใหล
มาหลายสิบปี จนได้ชื่อว่าเชี่ยวชาญระดับแถวหน้าของเมืองไทย จึงตั้งใจ

นำความรู้มาแบ่งปันเป็นคู่มือเบื้องต้นให้ผู้สนใจอารยธรรมไทยยุคนี้ได้
มองเห็นภาพรวมของดินแดนที่เปี่ยมมนตรขลังแห่งนี้ ทั้งด้านประวัติศาสตร์
ความเชื่อ ความเป็นอยู่ ภาษา ศิลปะและศาสนานับการ

เมื่อเข้าใจองค์รวมกระจ่างแล้ว การศึกษาค้นคว้าต่อแบบเจาะลึก
ก็จะเป็นระบบและง่ายยิ่งขึ้น ซึ่งหลังจากอ่านหนังสือเล่มนี้จบแล้ว ก้าวต่อไป
ของท่านจะมีใช่เพียงแค่ “เดินผ่าน” ไปบนซากอิฐซากปูน แต่เป็นการก้าวหน้า
ไปอย่าง “นักอียิปต์วิทยา” ผู้รู้ซึ่งถึงคุณค่าและสามารถถอดรหัสเรื่องราว
ในอดีตได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์

สำนักพิมพ์ยิปซี

คำนำผู้เขียน

หนึ่งในความฝันของผู้เขียนคือการทำหนังสือดี ๆ สักเล่มหนึ่งที่ตอบ
โจทย์มุมมองต่างๆ ในศาสตร์ของ “อียิปต์วิทยา” (Egyptology) โดยไม่ได้
เน้นเพียงแค่ประวัติศาสตร์ที่ไล่ตาม “ลำดับเวลา” หรือตำนานเทพเจ้าองค์
เด่น ๆ เท่านั้น แต่เป็นหนังสือที่ครอบคลุมศาสตร์เบื้องต้นของอียิปต์วิทยา
ที่ “นักอียิปต์วิทยา” (Egyptologist) ควรรู้ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการ
ของผู้ที่หลงใหลในอารยธรรมอียิปต์โบราณ รวมถึงผู้ที่มีความใฝ่ฝันว่า
ครั้งหนึ่งปรารถนาจะเดินในเส้นทางของนักอียิปต์วิทยา แต่อาจจะยัง
ไม่ทราบว่านักอียิปต์วิทยาต้องศึกษาหรือมีความรู้ในเรื่องใดบ้าง หนังสือ
เล่มนี้จึงได้รับการออกแบบมาเพื่อช่วยปูพื้นฐานอย่างกว้างๆ ในหัวข้อต่างๆ
ของศาสตร์แห่ง “อียิปต์วิทยา” ให้ผู้อ่านได้ทำความเข้าใจอารยธรรมอียิปต์
โบราณได้ลึกซึ้งกว่าที่เคยเป็นมา

หนังสือ “เปิดโลกอียิปต์วิทยา” [Step into Egyptogy] ที่
ทุกท่านถืออยู่เล่มนี้แบ่งออกเป็น 10 บท โดยจะเริ่มต้นจากประวัติศาสตร์
ของศาสตร์แห่งอียิปต์วิทยาตั้งแต่สมัยของนโปเลียนบุกอียิปต์ นำมาซึ่ง
ความหลงใหลในความลึกลับของอารยธรรมอียิปต์โบราณ จากนั้นอธิบาย
ประวัติศาสตร์อียิปต์โบราณ ตำนานความเชื่อ ชีวิตหลังความตายและการ
ทำมัมมี่ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของศาสนาอียิปต์โบราณเอาไว้พอสังเขป
แล้วจึงแตกแขนงออกไปทางด้าน “ศิลปะ” แขนงต่างๆ รวมถึงวิวัฒนาการ
ของ “สถาปัตยกรรม” สุสานและวิหารในอียิปต์โบราณซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่
สำคัญไม่แพ้กัน

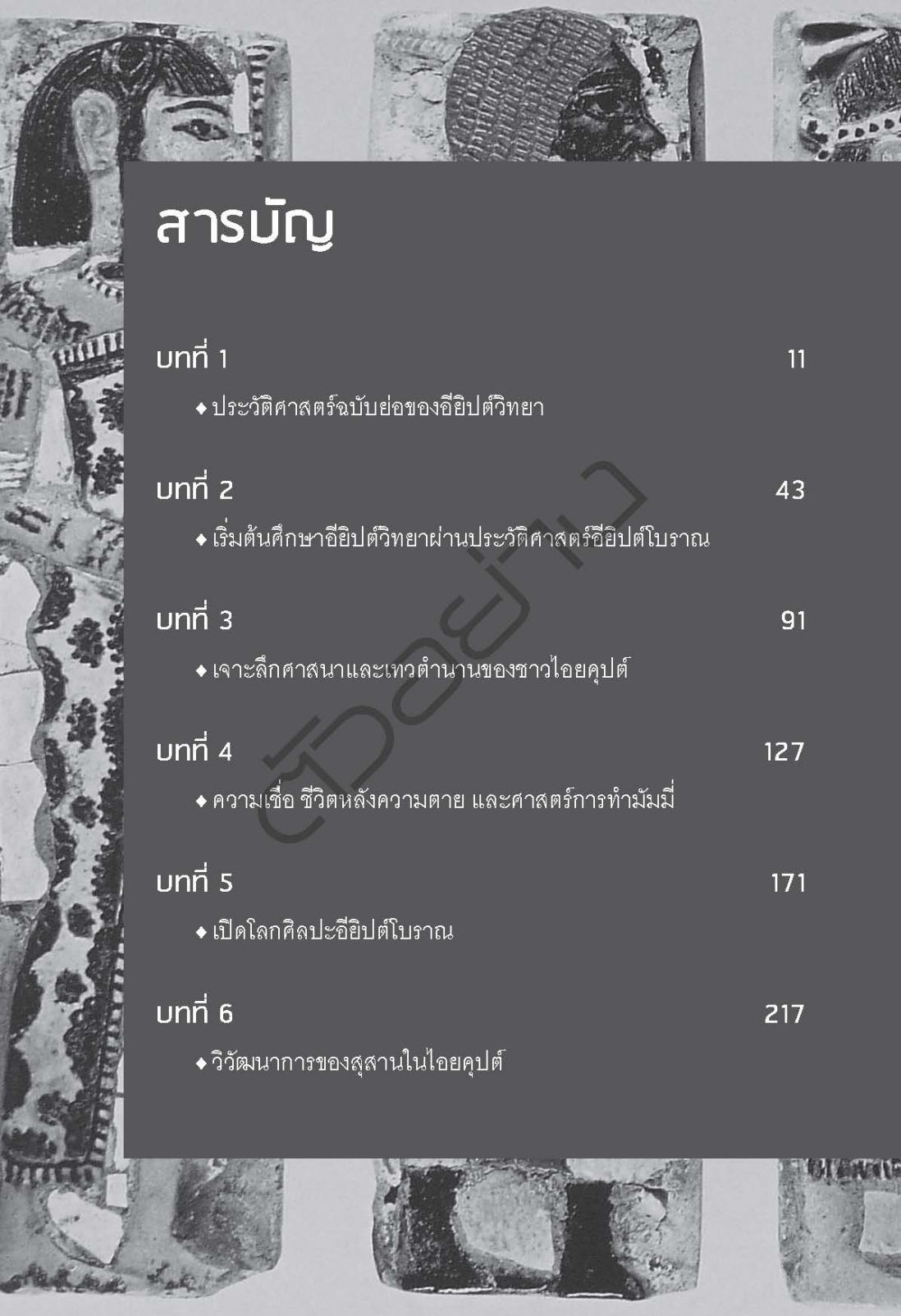
ถัดจากสถาปัตยกรรมที่ยิ่งใหญ่อลังการ หนังสือเล่มนี้เปลี่ยนมา
นำเสนอสิ่งธรรมดาสามัญ ทว่าไม่ค่อยถูกกล่าวถึงมากนักอย่าง “ชุมชน”
และ “เมือง” ของอียิปต์โบราณ เพื่อตอบคำถามว่าบ้านเรือนหรือพระราชวัง
ของชาวไอยคุปต์เป็นอย่างไร ตามด้วยศาสตร์ของอักษรภาพอียิปต์โบราณ
เพื่ออธิบายถึงความสำคัญของตัวเขียนโบราณและสอนวิธีการอ่านอักษร
ภาพเบื้องต้นให้ผู้อ่านเข้าใจอักขระเฮียโรกลิฟฟิคของชาวอียิปต์โบราณ
ที่ปรากฏบนผนังวิหารและสุสานได้บ้าง ด้วยว่าความรู้ทางด้านการอ่าน
อักษรภาพคือทักษะที่จำเป็นสำหรับนักอียิปต์วิทยาเช่นกัน

บทสุดท้าย ผู้เขียนจะนำเสนอองค์ความรู้ที่นักอียิปต์วิทยาจำเป็นต้อง
ศึกษาผ่านเทคนิคและระเบียบวิธีทางอียิปต์วิทยาเบื้องต้น เพื่อแสดง
ให้เห็นว่าองค์ความรู้ในเล่มนี้ถูกนำไปใช้อย่างไร และผู้ที่มีความปรารถนา
จะเป็นนักอียิปต์วิทยาต้องเตรียมตัวเช่นไรบ้างเพื่อเดินในเส้นทางสายนี้

สำหรับเนื้อหาในเล่มนี้ ผู้เขียนเรียบเรียงมาจากหนังสือและตำรา
ดังที่ได้แสดงรายชื่อของหนังสือที่ใช้อ้างอิงเอาไว้ในบรรณานุกรมท้ายเล่ม
ประกอบกับความรู้ที่ผู้เขียนได้ร่ำเรียนศึกษามาโดยตรงจากหลักสูตร
Certificate in Egyptology และ Diploma in Egyptology ของมหาวิทยาลัย
แมนเชสเตอร์ ประเทศอังกฤษ แต่ในละบทผู้เขียนได้ทำการสอดแทรก
คำถามท้ายบทเอาไว้เพื่อให้ผู้อ่านที่สนใจได้ลองทบทวนองค์ความรู้ของ
เนื้อหาและทดสอบว่าตนเองเข้าใจมากน้อยเพียงใด ผู้อ่านท่านใดที่สนใจ
แลกเปลี่ยนทัศนะหรือแชร์คำตอบกับผู้เขียน ก็สามารถเข้ามาพูดคุยกัน
ได้ที่ Facebook: Nattapon Detkajon ผู้เขียนหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะช่วย
ให้ผู้อ่านที่หลงใหลในศาสตร์แห่งอียิปต์วิทยาได้เติมเต็มความฝันดังที่
ทุกท่านปรารถนาเอาไว้ ขอเทพเจ้าอรรถจงอำนวยพร...

ณัฐพล เดชขจร

3 กรกฎาคม พ.ศ. 2563

สารบัญ

บทที่ 1	11
♦ ประวัติศาสตร์ฉบับย่อของอียิปต์วิทยา	
บทที่ 2	43
♦ เริ่มต้นศึกษาอียิปต์วิทยาผ่านประวัติศาสตร์อียิปต์โบราณ	
บทที่ 3	91
♦ เจาะลึกศาสนาและเทวตำนานของชาวไอยคุปต์	
บทที่ 4	127
♦ ความเชื่อ ชีวิตหลังความตาย และศาสตร์การทำมัมมี่	
บทที่ 5	171
♦ เปิดโลกศิลปะอียิปต์โบราณ	
บทที่ 6	217
♦ วิวัฒนาการของสุสานในไอยคุปต์	

บทที่ 7

265

♦ เจาะลึกวิหารในอียิปต์โบราณ

บทที่ 8

315

♦ เมืองและการตั้งถิ่นฐานของชาวอียิปต์โบราณ

บทที่ 9

359

♦ เรียนรู้อักษรภาพอียิปต์โบราณเบื้องต้น

บทที่ 10

397

♦ ก้าวแรกสู่เส้นทางนักอียิปต์วิทยา

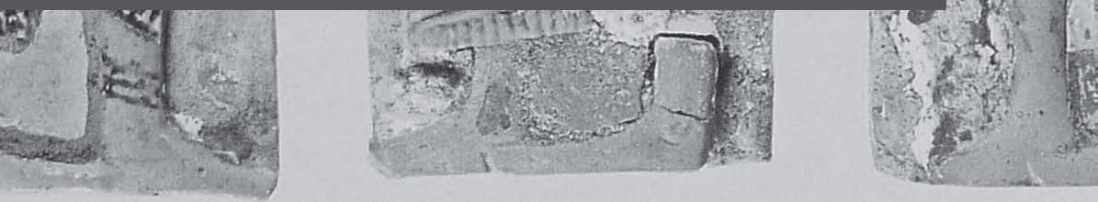
ภาคผนวก

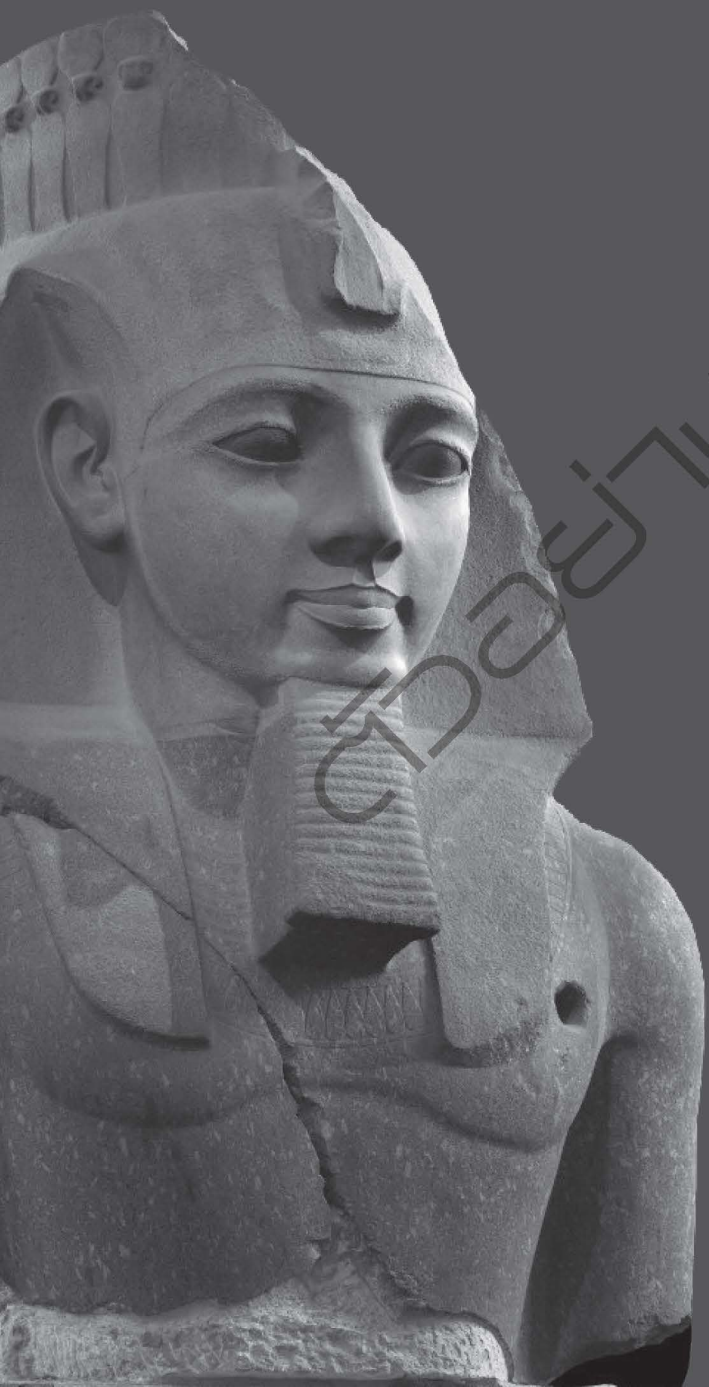
419

♦ รายพระนามฟาโรห์องค์สำคัญในหน้าประวัติศาสตร์อียิปต์โบราณ

บรรณานุกรม

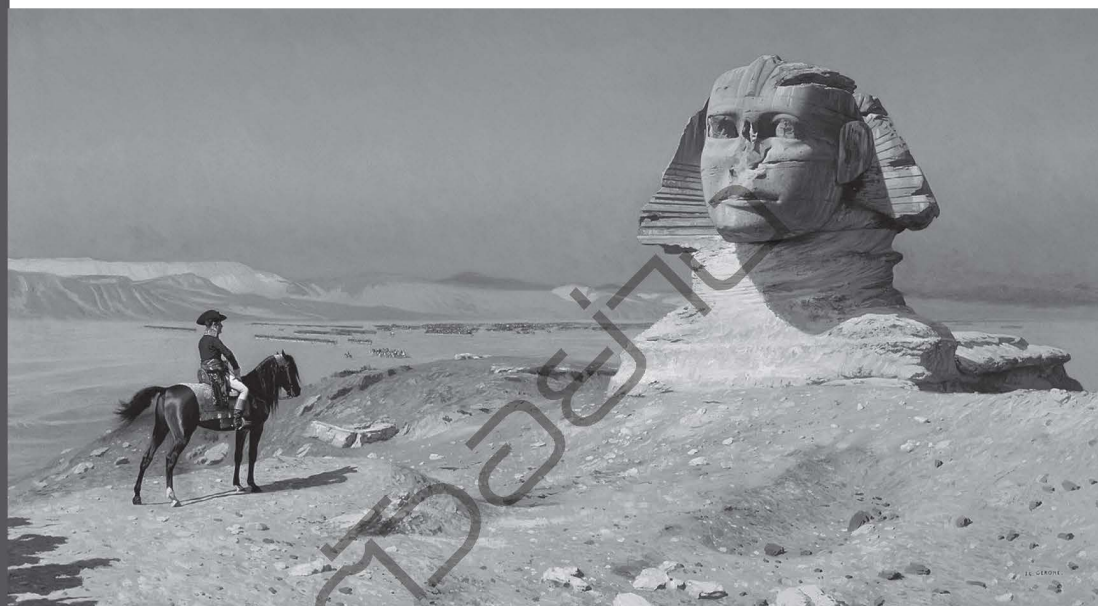
430

❖ บทที่ 1 ❖

ประวัติศาสตร์ব্যয়ของอียิปต์วิทยา

• ภาพวาดแสดงนโปเลียนประทับบนหลังม้าเบื้องหน้ามหาสฟิงซ์แห่งกิซาที่มีทรายทับจนเกือบมิด
ภาพจาก : www.wikipedia.org •

1 กรกฎาคม ค.ศ. 1798 จักรพรรดินโปเลียนก้าวทำขึ้นเหยียบ
“อเล็กซานเดรีย” (Alexandria) นครสำคัญทางตอนเหนือของประเทศอียิปต์
ติดทะเลเมดิเตอร์เรเนียนด้วยความหวังว่าจะใช้ประเทศนี้เป็นเส้นทางไป
สู่อินเดีย

พระองค์ไม่ได้มาเพียงลำพัง กองทัพขนาดมหึมาของนโปเลียน
ประกอบไปด้วยเรือกว่า 300 ลำ ทหารอีกรวม 38,000 นาย พร้อมกับ

II
Step into Egyptology

“นักวิชาการ” หลากหลายแขนงอีก 175 ชีวิต ที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้านใน ศาสตร์หลากหลาย ทั้งนักดาราศาสตร์ นักพฤกษศาสตร์ นักธรณีวิทยา นักเคมี ตลอดจนเหล่าศิลปินและช่างฝีมือ ที่จะเข้ามาจดบันทึกทุกสิ่งที่ พวกเขาพบเห็นในดินแดนอันน่าพิศวงแห่งนี้ ทั้งพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และ ประวัติศาสตร์ของอาณาจักรที่เต็มไปด้วยปริศนา พีระมิดขนาดใหญ่ มหิมา สฟิงซ์ที่มีลำตัวเป็นสิงโตแต่มีศีรษะเป็นมนุษย์ รวมถึงอักษรภาพ ยาวเหยียดที่ปรากฏอยู่แทบจะทุกผนังอาคาร ทว่ากลับไม่สามารถเข้าใจ ความหมายได้เลย

ไม่ใช่เพียงแค่นโปเลียนที่ตื่นตะลึงในมนต์เสน่ห์ของซากโบราณสถานลึกลับในอียิปต์ แต่ทุกวันนี้มนุษยชาติก็ยังคงงุนงงในความ มหัศจรรย์ของอียิปต์โบราณไม่แพ้กัน

ผลลัพธ์ในการบุกอียิปต์ของนโปเลียนพร้อมกับเหล่านักวิชาการ คือ “หนังสือ” ชุด “Description de l’Égypte” ที่ออกตีพิมพ์เป็นครั้งแรก ในปี ค.ศ. 1809 ราววาดและข้อมูลที่ปรากฏในหนังสือชุดนี้คือปฐมบทที่ ช่วยกระตุ้นให้เหล่านักวิชาการในทวีปยุโรปหันมาสนใจดินแดนที่เต็มไปด้วย มนตรึงอย่าง “อียิปต์” ยิ่งไปกว่านั้นแผ่นศิลาที่ทหารของนโปเลียน ค้นพบจากเมืองท่า “โรเซตตา” ในปี ค.ศ. 1799 ที่ถูกเรียกขานในปัจจุบัน ตามชื่อเมืองว่า “ศิลาจารึกโรเซตตา” (Rosetta Stone) ยังเป็น “กุญแจ” สำคัญที่ช่วยให้ฌอง ฟร็องซัวส์ แชมโปเลียน (Jean-François Champolion) สามารถถอดรหัสอักษรภาพอียิปต์โบราณออกได้สำเร็จในปี ค.ศ. 1822 และนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา องค์ความรู้ที่ดำบรรพ์ที่ชาวไอยคุปต์ เคยบันทึกเอาไว้ก็ถูกไขจนกระจ่าง ส่งผลให้นักอียิปต์วิทยาเข้าใจชาว อียิปต์โบราณได้มากยิ่งขึ้นตามไปด้วย

การบุกอียิปต์ของกองทัพนโปเลียนเมื่อปี ค.ศ. 1798 จึงถือ

เป็น “ปฐมบท” ของศาสตร์แห่ง “อียิปต์วิทยา” (Egyptology) ที่ค่อย ๆ พัฒนาขึ้นมาตามลำดับ ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยหลายแห่งทั้งในทวีปยุโรป และทวีปอเมริกาเปิดสอนศาสตร์สาขา “อียิปต์วิทยา” อย่างจริงจังเพื่อผลิต “นักอียิปต์วิทยา” (Egyptologist) ออกสู่ตลาดมาสานต่องานด้าน การศึกษาและทำความเข้าใจชาวอียิปต์โบราณหรือที่เรียกกันว่า “ชาว ไอยคุปต์” ให้กระจ่างมากยิ่งขึ้น

หนังสือที่ท่านถืออยู่นี้จะพาทุกท่านตามรอยประวัติศาสตร์ของ อียิปต์วิทยา ตลอดจนแนะนำองค์ความรู้แขนงต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับ นักอียิปต์วิทยา เพื่อปูพื้นฐานให้กับทุกท่านผู้มีความฝันและปรารถนาที่จะเดินในเส้นทางสายนี้ หรือมีความสนใจในประวัติศาสตร์อียิปต์โบราณ ได้เข้าใจศาสตร์แห่ง “อียิปต์วิทยา” มากยิ่งขึ้น แต่ก่อนอื่น เราต้องมา ทำความเข้าใจกันก่อนว่าแท้ที่จริงแล้ว “อียิปต์วิทยา” คืออะไรกันแน่?

อียิปต์วิทยา ไม่ใช่เพียงแค่การท่องจำประวัติศาสตร์อียิปต์โบราณ หรือจดจำตำนานเทพเจ้าของชาวไอยคุปต์เท่านั้น แต่นี่คือศาสตร์แขนงหนึ่งของสาขาวิชาประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่มุ่งเน้นไปที่การศึกษา และทำความเข้าใจมนุษย์ และมนุษย์ที่ “อียิปต์วิทยา” ให้ความสนใจเป็นพิเศษคือ “ชาวไอยคุปต์” ที่อาศัยอยู่ในดินแดนอียิปต์โบราณเมื่อ ครั้งอดีตกาลนั่นเอง

เพื่อที่จะทำความเข้าใจมนุษย์ อียิปต์วิทยาจึงเป็น “สหวิทยา-การ” ที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากศาสตร์อื่น ๆ หลากหลายแขนง ประกอบกันเพื่อทำความเข้าใจกิจกรรมของมนุษย์ จากสามัญชนถึงระดับ เชื้อพระวงศ์ ระบบการเมืองการปกครอง ชนชั้นทางสังคม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ การผลิตผลงานศิลปะ วิถีชีวิต กิจกรรมทางศาสนา รวมถึง องค์ความรู้ในเชิงรายละเอียดต่าง ๆ เช่น ชาวไอยคุปต์ถลุงโลหะอย่างไร

แกะสลักหินจากเหมืองหินอย่างไร ผลิตชิ้นงานภาชนะเครื่องปั้นดินเผาอย่างไร ไปจนถึงคำถามในเชิงวิเคราะห์ เช่น สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของชาวอียิปต์อย่างไร

อียิปต์วิทยามุ่งเน้นที่จะทำความเข้าใจชาวอียิปต์ในทุกแง่มุม ดังนั้นผู้ที่สนใจศึกษาอียิปต์วิทยาจึงต้องเรียนรู้ศาสตร์ย่อยหลากหลายแขนง เริ่มต้นตั้งแต่พื้นฐานประวัติศาสตร์อียิปต์โบราณ เพื่อมอง “ภาพรวม” แบบกว้างๆ ของอารยธรรมอียิปต์รวมถึงทำความเข้าใจความเชื่อเกี่ยวกับความตายและการฟื้นคืนชีพอันเป็นพลังผลักดันสำคัญในการรังสรรค์อารยธรรมอียิปต์โบราณ ไปจนถึงศิลปะ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมือง อักษรภาพ สถาปัตยกรรมโดยเฉพาะสุสานหลากหลายรูปแบบและวิหารซึ่งชาวอียิปต์เชื่อว่าเป็น “บ้าน” อันเป็นนิรันดร์ของเทพเจ้านับพันพระองค์ที่พวกเขานับถือ

ศาสตร์แขนงต่างๆ เหล่านี้เชื่อมโยงและสัมพันธ์กันไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ดังนั้นการทำความเข้าใจองค์ความรู้ทั้งหมดแบบกว้างๆ จึงช่วยให้การศึกษาอียิปต์วิทยาเป็นไปได้อย่างราบรื่นยิ่งขึ้น และบรรดาศาสตร์ย่อยสาขาต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับนักอียิปต์วิทยาก็ได้ถูกคัดสรรและรวบรวมมานำเสนอเอาไว้ให้กับผู้อ่านทุกท่านในหนังสือเล่มนี้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ดังนั้น ขอเชิญทุกท่านร่วม “เปิดโลกโบราณคดีอียิปต์ : ก้าวแรกสู่เส้นทางนักอียิปต์วิทยา” ไปด้วยกันได้ ณ บัดนี้

ปฐมบทของความหลงใหลในอียิปต์โบราณ

ความสนใจใคร่รู้ในเรื่องราวของ “อียิปต์โบราณ” ไม่ได้เพิ่งเกิดขึ้นในสมัยของนโปเลียนเมื่อปี ค.ศ. 1798 แต่เกิดขึ้นมาก่อนหน้านั้นนาน

แสนนานจนสามารถย้อนกลับไปได้ถึงยุคสมัยของชาวอียิปต์โบราณด้วย
ตนเองเลยทีเดียว ยิ่งไปกว่านั้น “นักอียิปต์วิทยาคนแรกของโลก” ก็ไม่ใช่
ใครที่ไหน แต่เป็นชาวอียิปต์โบราณนี่เอง บุคคลนี้มีชื่อว่า “คาเอมวาเซต”
(Khaemwaset) เขาเป็นโอรสของฟาโรห์รามเซสที่ 2 (Ramses II)
ผู้โด่งดังที่ครองราชย์ในอียิปต์โบราณอยู่เมื่อราว 1,250 ปีก่อนคริสตกาล

♦ รูปสลักของเจ้าชายคาเอมวาเซต เจ้าของ
ตำแหน่ง “นักอียิปต์วิทยาคนแรกของโลก”
ภาพจาก : www.wikipedia.org ♦

แต่ถึงอย่างนั้นสิ่งที่เจ้าชายคาเอมวาเซต
กระทำในฐานะของ “นักอียิปต์วิทยา”
ก็ยังไม่เทียบชั้นกับสิ่งที่นักอียิปต์วิทยา
ในปัจจุบันปฏิบัติกันแต่อย่างใด เพราะ
คาเอมวาเซตเพียงแค่เข้ามาบูรณะ
ซ่อมแซมโบราณสถานต่าง ๆ ที่สร้างขึ้น
โดยเหล่าบรรพบุรุษของพระองค์เท่านั้น
เอง

นักอียิปต์วิทยาในปัจจุบันค้นพบ
หลักฐานว่าคาเอมวาเซตท่องเที่ยวไปทั่ว
แผ่นดินอียิปต์ พระองค์เข้าไปบูรณะ
ซ่อมแซมโบราณสถานหลายแห่ง เช่น
มหาพีระมิดแห่งกิซ่า (Great Pyramid
of Giza) ของฟาโรห์คูฟู (Khufu) ที่
สร้างขึ้นก่อนที่คาเอมวาเซตจะลืมตาду
โลกถึงราว 1,500 ปี คาเอมวาเซตได้
ฝากข้อความเอาไว้หลังจากการบูรณะ
ในครั้งนั้นว่า

“ข้าคือนักบวชชั้นสูง นักบวชเซม โอรสแห่งกษัตริย์นามว่า
คาเอมวาเซตผู้ทำให้พระนามของฟาโรห์คูฟูเป็นอมตะ”

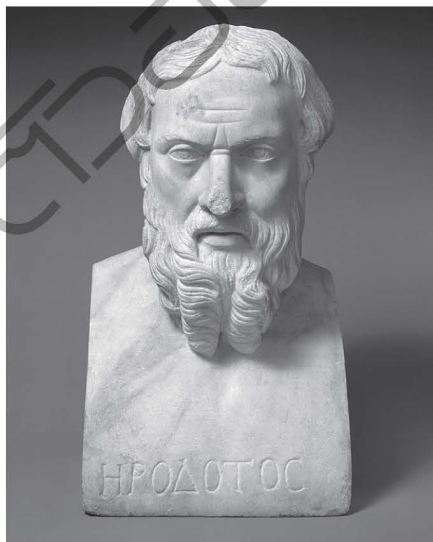
• ส่วนหนึ่งของจารึกจากเจ้าชายคาเอมวาเซตที่ยังคงหลงเหลืออยู่ข้างพระมิดแห่งฟาโรห์อุนาส
ภาพจาก : www.pinterest.at •

นอกจากพระมิดของฟาโรห์คูฟูแล้ว พระมิดอีกแห่งหนึ่งที่คาเอมวาเซตเข้าไปช่วยปรับปรุงเช่นกันก็คือพระมิดของฟาโรห์อุนาส (Unas) ฟาโรห์องค์สุดท้ายแห่งราชวงศ์ที่ 5 ที่ครองราชย์อยู่ในช่วงประมาณ 2,400 ปีก่อนคริสตกาล คาเอมวาเซตได้จารึกข้อความการบูรณะพระมิดองค์นี้เอาไว้เช่นกัน และบันทึกของเจ้าชายก็ยังคงปรากฏอยู่ข้างพระมิดมาจนถึงปัจจุบัน

ถัดจากยุคสมัยของชาวอีิปต์โบราณด้วยตนเองแล้ว เมื่ออีิปต์ถูกวัฒนธรรมของกรีกและโรมันเข้ามาผสมผสานในช่วงยุคสุดท้ายของประวัติศาสตร์ราว 300 ถึง 30 ปีก่อนคริสตกาล นักสำรวจชาวยุโรป

ยุคโบราณเริ่มหลังไหลเข้ามาในอียิปต์มากขึ้น นักเดินทางชาวกรีกคนแรก ๆ ที่จดบันทึกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชาวอียิปต์โบราณคือ “เฮโรโดตัส” (Herodotus) เขามีชีวิตอยู่ในช่วงศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตกาล นักวิชาการในปัจจุบันเรียกขานเฮโรโดตัสว่า “บิดาแห่งประวัติศาสตร์” ด้วยว่าหนังสือชุด “Histories” ที่เขาประพันธ์ขึ้นทั้ง 9 เล่มนั้นได้บอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ของหลากหลายอารยธรรม แต่ที่เป็นคุณูปการต่อวงการอียิปต์วิทยาคือหนังสือเล่มที่ 2 (Book II) ที่บอกเล่าถึงสิ่งที่เฮโรโดตัสเข้าไป “เห็น” ด้วยตาตัวเอง หรือบ้างก็ฟังมาจาก “ไกด์” ที่นำพาเฮโรโดตัสท่องเที่ยวในแผ่นดินอียิปต์ในช่วงระหว่าง 450 ถึง 440 ปีก่อนคริสตกาล ซึ่งอียิปต์ตกอยู่ภายใต้การปกครองของจักรวรรดิเปอร์เซีย (Persia) เนื้อหาในส่วนนี้เปิดเผยองค์ความรู้สำคัญเกี่ยวกับการเก็บรักษาศพ

• รูปสลักของเฮโรโดตัส นักประวัติศาสตร์ยุคบุกเบิกผู้จดบันทึกเกี่ยวกับเรื่องราวของชาวอียิปต์
ภาพจาก : www.wikipedia.org •

หรือที่เรียกว่าการทำ “มัมมี่” ซึ่งเฮโรโดตัสได้เข้าไปเห็นมาด้วยตาของเขาเอง

แต่ถึงอย่างนั้นข้อมูลที่เฮโรโดตัสได้เขียนเอาไว้ในหนังสือชุด “Histories” ก็ไม่ได้มาจากการสปรกการณตรงที่เห็นด้วยตาตัวเองเสมอไป ส่วนหนึ่งยังคงมาจาก “เรื่องเล่า” ที่เฮโรโดตัสได้ยินได้ฟังมาจากนักบวชชาวอียิปต์โบราณ ซึ่งบางครั้งก็ไม่ได้ถูกต้องตรงตามหลักฐานทางโบราณคดีที่นักอียิปต์วิทยาในปัจจุบันค้นพบแต่อย่างใด เช่น ส่วนหนึ่งของบันทึกที่เขียนโดยเฮโรโดตัสระบุว่าฟาโรห์คูฟูเจ้าของมหาพีระมิดแห่งกีซ่านั้นเป็นผู้ปกครองที่โหดร้าย พระองค์กดขี่ชาวอียิปต์โบราณสารพัด นอกจากนั้นยังขายธิดาของตัวเองเป็นโสเภณีเพื่อหาเงินมาใช้ในการสร้างพีระมิดอีกด้วย! แน่นอนว่านอกเหนือจากบันทึกของเฮโรโดตัสแล้ว นักอียิปต์วิทยาไม่เคยค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีอื่นใดที่เข้ามาสนับสนุนข้อความที่เฮโรโดตัสเขียนเอาไว้เกี่ยวกับการขายธิดาของฟาโรห์คูฟูเพื่อหาเงินมาสร้างพีระมิดเลยแม้แต่น้อย นั่นหมายความว่าถึงแม้หนังสือของเฮโรโดตัสจะสร้างคุณูปการต่อการอียิปต์วิทยา แต่ก็ต้องใช้ความระมัดระวังในการนำข้อมูลมาอ้างอิงด้วยเช่นกัน

นอกจากเฮโรโดตัสแล้ว นักประวัติศาสตร์ชาวกรีกอีกคนหนึ่งที่มีคุณูปการต่อการอียิปต์วิทยาเช่นกัน คือนักบวชนามว่า “มานเอธ” (Manetho) นักบวชท่านนี้มีชีวิตอยู่ในช่วงราวศตวรรษที่ 3 ก่อนคริสตกาล ในสมัยของฟาโรห์ชาวกรีกนามว่าปโตเลมีที่ 1 และ 2 (Ptolemy I & II) หนังสือที่มานเอธเรียบเรียงไว้มีชื่อว่า “เอจิปติเอกา” (Aegyptiaca) น่าเสียดายที่ในปัจจุบันต้นฉบับของหนังสือเล่มนี้ได้หายสาบสูญไปเสียแล้ว มานเอธได้จัดเรียงและแบ่งลำดับของกษัตริย์หรือ “ฟาโรห์” ออกเป็น 30 ราชวงศ์ ซึ่งรูปแบบการจัดราชวงศ์ของฟาโรห์ที่มานเอธเริ่มต้นเอาไว้

ก็ยังคงถูกใช้เป็นแนวทางในการจัดลำดับราชวงศ์ของฟาโรห์โดยนักอียิปต์วิทยาในปัจจุบันอีกด้วย

ถึงแม้ว่าชาวโรมันจะเริ่มเข้ามามีบทบาทในอียิปต์โบราณมากขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 1 ก่อนคริสตกาล นักปราชญ์ชาวกรีกหลายท่านก็ยังคงเดินทางเข้ามาในอียิปต์เช่นเดิม พวกเขายังจดบันทึกสิ่งต่างๆ ที่ได้พบเห็นหรือได้รับฟังมาจากชาวไอยคุปต์ที่เปรียบประหนึ่ง “มัคคุเทศก์” นำพาพวกเขาท่องเที่ยวไปทั่วแผ่นดินอียิปต์

หนึ่งในนักเดินทางชาวกรีกที่รังสรรค์บันทึกประวัติศาสตร์ที่เป็นประโยชน์ต่อวงการอียิปต์วิทยาไม่น้อยคือดิโอโดรัส ซิคูลัส (Diodorus Siculus) ที่เข้ามาท่องเที่ยวในอียิปต์ระหว่างช่วง 60 ถึง 56 ปีก่อนคริสตกาล ซึ่งเป็นช่วงที่อาณาจักรโรมันกำลังเจริญรุ่งเรือง แต่ดูเหมือนว่าดิโอโดรัสจะ “หูเบา” กว่าเฮโรโดตัสเสียอีก เพราะดิโอโดรัสบันทึกทุกสิ่งทุกอย่างที่เขาได้ฟังมาลงไปในเอกสารทั้งหมด แน่นอนว่าเนื้อหาบางส่วนไม่สอดคล้องกับหลักฐานทางโบราณคดีที่นักอียิปต์วิทยาในปัจจุบันค้นพบ เช่น ส่วนหนึ่งจากบันทึกของดิโอโดรัสกล่าวว่าชาวไอยคุปต์ให้ความสำคัญนับถือ “สัตว์” ต่างๆ เป็นอย่างมาก ดังนั้นเมื่อเกิดภัยแล้งหรือความอดอยากขึ้นมา ชาวไอยคุปต์ยอมที่จะ “กินมนุษย์ด้วยกันเอง” มากกว่าที่จะกินเนื้อสัตว์เสียอีก!

จริงอยู่ที่ชาวไอยคุปต์ในอดีตให้ความสำคัญและนับถือสัตว์หลากหลายชนิดเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ แต่ถึงอย่างนั้นจนถึงทุกวันนี้นักอียิปต์วิทยาก็ยังไม่เคยค้นพบหลักฐานว่าชาวไอยคุปต์เคยกินเนื้อมนุษย์ในช่วงที่เกิดภัยแล้งจริงดังที่ดิโอโดรัสบันทึกเอาไว้ในเอกสารของเขาแต่อย่างใด

อีกหนึ่งนักประวัติศาสตร์ยุคโรมันที่มีคุณูปการต่อ “เทวดานาน” ของชาวอียิปต์โบราณก็คือ “พลูทาร์ค” (Plutarch) ที่เดินทางเข้ามาใน

อียิปต์ช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 1 เขาได้เขียนชีวประวัติของพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช (Alexander the Great) และพระนางคลีโอพัตราที่ 7 (Cleopatra VII) ผู้เลอโฉมเอาไว้ นอกจากนั้นพลูทาร์คยังเป็นคนเขียน “ตำนาน” เทพเจ้าโอซิริส (Osiris) ไอซิส (Isis) และฮอรัส (Horus) ฉบับสมบูรณ์เอาไว้อีกด้วย และเทพตำนานเกี่ยวกับไตรเทพทั้ง 3 องค์นี้ที่เราได้อ่านกันอยู่ในปัจจุบัน ทั้งในหนังสือหรือโลกออนไลน์นั้นล้วนแล้วแต่มาจากการประพันธ์ของ “พลูทาร์ค” ที่เขียนขึ้นหลังจากที่อารยธรรมอียิปต์โบราณล่มสลายไปแล้วเกือบหนึ่งศตวรรษ

ในปัจจุบันนักอียิปต์วิทยายังคงอ้างอิงงานเขียนของนักประวัติศาสตร์ชาวกรีกเหล่านี้กันอยู่ แต่ก็ใช้งานอย่างรู้ขีดจำกัด เพราะในบางครั้งสิ่งที่นักเดินทางยุคแรกเริ่มเหล่านี้บันทึกเอาไว้ก็ไม่ได้ถูกต้องตรงตามหลักฐานทางโบราณคดีที่ขุดค้นพบเสมอไปนั่นเอง

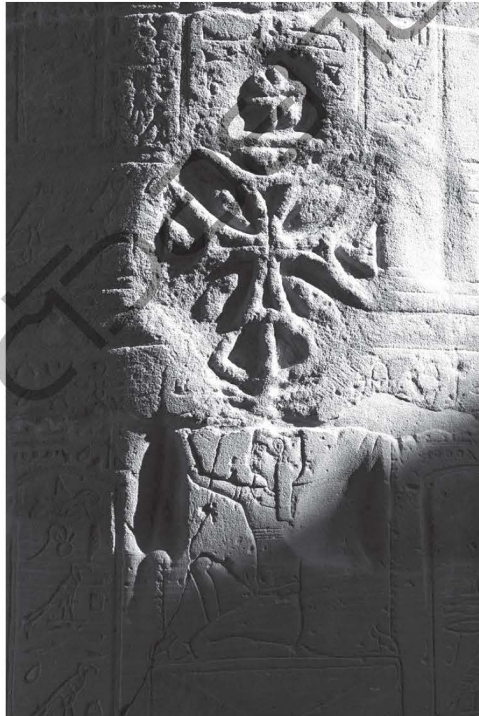
อียิปต์วิทยากับการล่าสมบัติ

ยุคสมัยที่นักเดินทางชาวกรีกโรมันเข้าไปในอียิปต์และรังสรรค์บันทึกทางประวัติศาสตร์ยุคแรกเริ่มขึ้นมานั้นคือช่วงที่ชาวอียิปต์โบราณส่วนหนึ่งยังคงใช้ชีวิตในรูปแบบดั้งเดิม วัฒนธรรมของพวกเขายังไม่แปรเปลี่ยนไปจากอดีตมากนัก แต่เมื่ออียิปต์ตกเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิโรมันหลังจากที่พระนางคลีโอพัตราที่ 7 พ่ายแพ้แก่กองทัพของออกตาเวียน (Octavian) เมื่อ 30 ปีก่อนคริสตกาล และจักรวรรดิโรมันได้หันมานับถือคริสต์ศาสนา วิหารอียิปต์โบราณในดินแดนไอยคุปต์ถูกมองเป็นวิหารนอกรีต จึงถูกปิดการใช้งานพร้อมกับล้มเลิกการใช้อักษรภาพอียิปต์โบราณหรือเฮียโรกลิฟฟิคในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 4 องค์ความรู้

เกี่ยวกับภาษาอียิปต์โบราณจึงสูญสลายหายไปนับแต่นั้น

และที่น่าเสียดายยิ่งก็คือ เมื่อคริสเตียนและมุสลิมเข้ามาครองความเป็นใหญ่ในอียิปต์ พวกเขามักจะ “ทำลาย” หลักฐานของอียิปต์โบราณทิ้งเสีย ภาพของเทพเจ้าองค์ต่างๆ ถูกแกะทำลายจนเสียหาย และบางครั้งก็ถูกแทนที่ด้วย “ไม้กางเขน” อันเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มคริสเตียนนิกายคอปติก (Coptic) ดังที่เห็นได้ชัดเจนจากวิหารฟิเล (Philae) ซึ่งเป็นวิหารที่ปรากฏหลักฐานของอักษรอียิปต์โบราณชุดสุดท้ายที่ถูกแกะสลักเอาไว้บนผนังในปี ค.ศ. 394

• ภาพสลักไม้กางเขนสัญลักษณ์ของคริสต์ศาสนานิกายคอปติกปรากฏบนผนังวิหารฟิเล
ภาพจาก : www.wikipedia.org •

แต่ชาวคริสต์ียนและมุสลิมก็ไม่ได้มุ่งเน้นที่การ “ทำลาย” โบราณสถานของชาวอียิปต์โบราณเสมอไป บางครั้งพวกเขาก็เข้ามาจับบันทึก ค้นคว้าและพยายามศึกษาหาคำตอบในความลึกลับของอารยธรรมโบราณที่กำลังจะถูกลืมเลือนไปด้วย นักประวัติศาสตร์ชาวมุสลิมในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 9 เข้ามาศึกษาอารยธรรมอียิปต์โบราณ พวกเขาขงนงายในอักษรภาพอันแสนลึกลับ นำมาซึ่งความพยายามในการถอดความอักษรภาพอียิปต์โบราณเป็นครั้งแรกด้วยเช่นกัน

ถึงอย่างนั้น การเข้ามาศึกษาอียิปต์โบราณของคริสต์ียนและมุสลิมกลุ่มแรกเริ่มนี้ก็ยังไม่เข้าข่าย “วิชาการ” เทียบเท่าปัจจุบัน โบราณสถานที่ถูกกลายเป็นเป้าความสนใจมากที่สุดคือมหาพีระมิดแห่งกิซาและมหาสฟิงซ์ที่ตั้งอยู่ใกล้กัน ซึ่งมักจะถูกเชื่อมโยงเข้ากับความเชื่อทางศาสนาหรือคัมภีร์ของพวกเขายูเสมอ เช่น บ้างก็สงสัยว่ามหาพีระมิดแห่งกิซานี้สร้างขึ้นมาก่อนหรือหลังเหตุการณ์น้ำท่วมโลกกันแน่ หรืออีกหนึ่งตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดคือแนวคิดที่ถูกเสนอโดยบิชอปแห่งเยรูซาเลมในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 8 ที่พยายามโน้มน้าวให้เหล่าคริสต์ียนเชื่อว่ามหาพีระมิดแห่งกิซานั้นแท้ที่จริงแล้วทำหน้าที่เป็น “ยุงฉาง” สำหรับเก็บอาหารระหว่างที่เกิดภัยแล้งในอียิปต์ยาวนาน 7 ปีดังที่ปรากฏในคัมภีร์ไบเบิลบทปฐมกาล 41 (Genesis 41) แต่ถึงอย่างนั้นบาทหลวงอีกท่านหนึ่งจากคริสต์ศตวรรษที่ 9 กลับไม่เชื่อ ท่านหาทางเข้าไปในมหาพีระมิด และได้พบกับ “โลงศพ” ตั้งอยู่ด้านใน จึงสรุปว่าพีระมิดน่าจะทำหน้าที่เป็นสุสานมากกว่ายุงฉางเก็บข้าว

แนวคิดเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าความสนใจใคร่รู้และการออกค้นหาคำตอบในปริศนาที่มนุษย์ชาติสงสัยเกี่ยวกับอียิปต์โบราณเริ่มเฟื่องฟูขึ้นมาตั้งแต่ยุคกลางแล้ว ทว่าสิ่งที่ชนกลุ่มนี้ให้ความสนใจมักจะมุ่งไปที่

• ภาพที่สะท้อนให้เห็นว่าครั้งหนึ่งเคยมีความเชื่อกันว่าพีระมิดคือยุงฉางสำหรับเก็บข้าว

ภาพจาก : www.alien-ufo-sightings.com ♦

โบราณสถานขนาดใหญ่และเต็มไปด้วยปริศนาอย่างมหาพีระมิดแห่งกิซ่าเสียมากกว่า

อีกหนึ่งความเชื่อจากยุคกลางที่เป็นแรงกระตุ้นในการออกสำรวจมหาพีระมิดแห่งกิซ่าโดยกลุ่มชาวอาหรับในปี ค.ศ. 813 คือตำนานที่กล่าวว่ามี “หยก” ซึ่สำคัญซุกซ่อนอยู่ ณ ใจกลางมหาพีระมิดแห่งกิซ่า เมื่อได้ทราบดังนั้น กาลิบั อัล-มามุน (Caliph al-Mamun) จึงไม่รอช้า จัดแจงเตรียมทีมงานพร้อมอุปกรณ์ครบมือหวังจะคว่ำหยกในตำนานชิ้นนี้ออกมาครองให้ได้ แต่ด้วยในขณะนั้นยังไม่มีใครค้นพบทางเข้าไปยังด้านในมหาพีระมิด (เรื่องนี้เกิดขึ้นก่อนที่จะบาทหลวงจะเข้าไปพิสูจน์เรื่องยุงฉางด้านในองค์พีระมิด) อัล-มามุนสั่งการคนของเขาขุดเจาะหินให้เป็นอุโมงค์ลึกเข้าไปในมหาพีระมิด แน่นอนว่าอัล-มามุนไม่ได้พบกับหยกชิ้นที่เขา

กำลังตามหา สิ่งที่น่าประหลาดต่อสายตาของเขาในห้องที่ตั้งอยู่ใจกลางมหา
พีระมิดมีเพียงแค่โลงศพหินที่ว่างเปล่าเท่านั้นเอง

หลังจากนั้นเป็นต้นมา มหาพีระมิดแห่งกิซาก็ยังคงเป็นจุดหมาย
ปลายทางของนักเดินทางทั่วทุกสารทิศ จนกระทั่งอียิปต์โบราณเริ่มกลายเป็น
จุดสนใจสำหรับการ “ล่าสมบัติ” ซึ่งเกิดขึ้นอย่างเป็นล่ำเป็นสันในช่วง
คริสต์ศตวรรษที่ 17 นักสะสมโบราณวัตถุด้วยจากยุโรปเริ่มให้ความสนใจ
ในมนต์เสน่ห์ลึกลับของอารยธรรมโบราณ และปรารถนาที่จะนำ
เอาโบราณวัตถุล้ำค่าจากโลกอดีตกาลเหล่านี้เข้าไปเก็บไว้ในคอลเลกชัน
ส่วนตัว เทศกาลล่าสมบัติโดยนายทุนกระเป๋านักจึงเริ่มต้นขึ้น นำมาซึ่ง
การขนย้ายโบราณวัตถุจำนวนมหาศาลไปยังยุโรป รวมถึง “มัมมี่” ต่างๆ
ก็ถูกขุดขึ้นมาเพื่อ “แปรสภาพ” ไปเป็น “สี” หรือไม่ก็ “ยารักษาโรค” ใน
ช่วงเวลานี้ด้วยเช่นกัน

ท่ามกลางกระแสการล่าสมบัติในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 17 ก็
ยังคงมีคนที่มีสนใจศึกษาอียิปต์โบราณในแง่มุมที่คล้ายคลึงกับศาสตร์แห่ง
อียิปต์วิทยาโดยไม่ได้ใส่ใจกับการออกตามหาวัตถุล้ำค่าด้วยเช่นกัน หนึ่งใน
นั้นคือจอห์น กรีฟ (John Greave) ศาสตราจารย์ด้านดาราศาสตร์จาก
ออกซฟอร์ดที่เข้ามาในอียิปต์เพื่อทำการวัดขนาดของมหาพีระมิดแห่ง
กิซา เขาทำการคำนวณหาความสูงโดยคิดตัวเลขออกมาได้ที่ 152 เมตร
(ในปัจจุบันเราทราบกันดีว่าความสูงของมหาพีระมิดแห่งนี้อยู่ที่ราว 147
เมตร)

นอกจากนั้นกรียังทำการสำรวจพื้นที่ฝั่งทิศตะวันออกขององค์
พีระมิดและพบเข้ากับแผ่นหินบะซอลต์สีดำที่น่าจะเคยใช้ปูพื้นอาคารใน
อดีต เขาจึงเสนอว่าสถานที่แห่งนี้ น่าจะเคยเป็นที่ตั้งของวิหารประกอบพิธี
ศพของกษัตริย์มาก่อน และเมื่อทำการสำรวจพีระมิดแห่งกิซาคบทั้ง 3

แห่งแล้ว กริฟก็ได้อ้างข้อเสนองานว่าพีระมิดทั้ง 3 พีระมิดไม่ได้ใช้เป็นสถานที่เก็บอาหารตามที่เคยเสนอกันมาในอดีต ทว่าใช้เป็นสถานที่สำหรับเก็บรักษาศพตามความเชื่อของชาวอียิปต์โบราณเสียมากกว่า ยิ่งไปกว่านั้น กริฟยังเสนอว่าพีระมิดทั้ง 3 แห่งนี้น่าจะสร้างโดยฟาโรห์ที่มีพระนามว่า คูฟู คาเฟร (Khafre) และเมนคาอูเร (Menkaure) ซึ่งตรงกับข้อเท็จจริงที่นักอียิปต์วิทยาให้การยอมรับกันในปัจจุบันอย่างน่าทึ่ง

ความสนใจในอียิปต์โบราณจากยุคแรกเริ่มมาจนถึงช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 17 จึงมักจะเน้นไปที่การออกล่าสมบัติ โดยพุ่งเป้าไปที่มหาพีระมิดแห่งกิซ่าเป็นหลัก แต่เมื่อกองทัพของนโปเลียนบุกเข้ามาในอียิปต์พร้อมกับกลุ่มนักวิชาการในปี ค.ศ. 1798 พีระมิดก็ไม่ใช่พระเอกเพียงหนึ่งเดียวที่กลุ่มนักล่าสมบัติชาวยุโรปจับจ้องตาเป็นมันอีกต่อไป

ดังที่ได้เกริ่นไปแล้วว่า กองทัพของนโปเลียนนำนักวิชาการ 175 ชีวิตเข้าร่วมจัดบันทึกความมหัศจรรย์ของอารยธรรมอียิปต์โบราณหนึ่งในนั้นคือ “วีว็อง เดอนง” (Vivant Denon) ศิลปินมากฝีมือที่ร่วมเดินทางไปกับคณะของนโปเลียนทั่วทั้งอียิปต์ ไม่ใช่เพียงแค่มหาพีระมิดแห่งกิซ่า แต่เดอนงยังได้วาดภาพพีระมิดชั้นบันไดของฟาโรห์ดโจเซอร์ อันเป็นพีระมิดแห่งแรกของอียิปต์โบราณด้วยเช่นกัน หลังจากนั้น เดอนงเดินทางลงใต้ ไปยังเมืองธีบส์ (Thebes) หรือลักซอร์ (Luxor) ปัจจุบันเขาได้วาดภาพวิหารคาร์นัค (Karnak) และบรรดาสุสานในหุบผากษัตริย์ (Valley of the Kings) เอาไว้อย่างงดงาม หลังจากนั้นก็เดินทางต่อไปถึงเมืองอัสวาน (Aswan) ทางตอนใต้ของอียิปต์และลงมือวาดภาพวิหารบนเกาะอันตระการตาที่ในปัจจุบันเราเรียกขานกันว่าวิหารฟีเล

ผลงานของเดอนงมีคุณูปการต่อการอียิปต์วิทยาในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง เพราะภาพที่เดอนงวาดคือบรรยากาศของสถานที่ต่าง ๆ ในอดีต

• ภาพวาดวิหารฟิเล ที่มีอียิปต์ เดอนง
ภาพจาก : www.napoleon.lindahall.org •

ที่ยังไม่ถูกรบกวณและยังไม่ถูกบุรณะ ซากปรักหักพังต่าง ๆ ยังคงอยู่ในสภาพดั้งเดิมหลังจากที่ถูกทิ้งร้างมายาวนานหลายพันปี นอกจากนั้นภาพของเดอนงยังปรากฏให้เห็นหลักฐานของโบราณสถานบางส่วนที่พังทลายไปแล้วในปัจจุบัน ทำให้นักโบราณคดีจินตนาการถึงสภาพดั้งเดิมในอดีตของสถานที่ต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้นตามไปด้วย

และที่สำคัญที่สุด การบุกเข้ามาของนโปเลียนยังช่วยให้องค์ความรู้ทางด้าน “อียิปต์วิทยา” ก้าวหน้ายิ่งขึ้นด้วยการค้นพบ “ศิลาจารึกโรเซตตา” ที่ปรากฏข้อความ 3 ชนิดอันเป็นกุญแจสำคัญในการไขปริศนาอักษรภาพเฮียโรกลิฟฟิคที่ไม่มีใครสามารถอ่านออกอีกเลยตั้งแต่วิหารไอยคุปต์ถูกปิดและอักษรอียิปต์โบราณถูกยกเลิกการใช้งานไปในปี ค.ศ. 394 เมื่อشمโบเลียง ถอดความอักษรภาพของชาวไอยคุปต์ได้ในปี ค.ศ. 1822 องค์ความรู้ดังกล่าวของชาวอียิปต์โบราณก็ค่อย ๆ ถูกเปิดเผยออกมา ตำนานและประวัติศาสตร์ต่าง ๆ ที่อยู่นอกเหนือจากบันทึกของนักเดินทางและนักประวัติศาสตร์ชาวกรีกโรมันที่เข้าไปท่องเที่ยวในอียิปต์เริ่มปรากฏให้เห็น และบ่อยครั้งก็ทำให้นักอียิปต์วิทยาในปัจจุบันได้

ตระหนักว่าหลักฐานบางอย่างที่ชาวไอยคุปต์บันทึกเอาไว้เองนั้นก็ไม่ได้สอดคล้องตรงกันกับบันทึกของนักประวัติศาสตร์ชาวกรีกโรมันเสมอไป

ภาพวาดของเดอนงและหนังสือชุด "Description de l'Égypte" อันเป็นผลงานของเหล่านักวิชาการที่ติดสอยห้อยตามากับนโปเลียนทำให้เกิดกระแสความสนใจใคร่รู้ใน "อียิปต์โบราณ" มากยิ่งขึ้น นักเดินทางจากยุโรปหลายท่านที่ได้เห็นซากอารยธรรมลึกลับในรูปวาดต่างก็ปรารถนาที่จะเข้ามาเห็นความมหัศจรรย์เหล่านี้ด้วยตาตัวเอง รวมถึงเหล่านายทุนกระเป๋านักที่ต้องการโบราณวัตถุแปลกตาจากอารยธรรมลึกลับมาเก็บไว้ในคอลเลกชันส่วนตัวด้วย บุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่สมควรกล่าวถึงเป็นอย่างยิ่งในยุคนี้คือ "จิโอวานนิ บัตติสตา เบลซินี" (Giovanni

♦ จิโอวานนิ บัตติสตา เบลซินี
นักเดินทางผู้บุกเบิกการสำรวจ
อารยธรรมอียิปต์โบราณ
ภาพจาก : www.wikipedia.org ♦

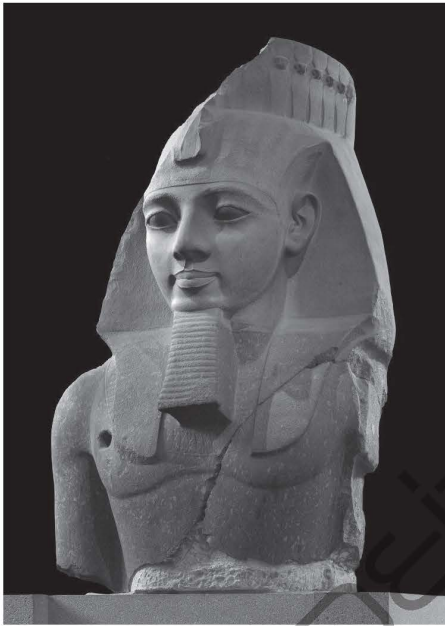
Battista Belzoni) บุรุษร่างยักษ์ที่เริ่มต้นชีวิตของเขาด้วยการเป็นพ่อค้า ก่อนจะผันตัวมาเป็นวิศวกรชลศาสตร์ และเปลี่ยนแนวหน้าที่การทำงานโดยสิ้นเชิงไปเป็นนักแสดงโชว์พละกำลังในคณะละครสัตว์ แล้วจึงเดินทางเข้ามาในประเทศอียิปต์เมื่อปี ค.ศ. 1812 ขณะมีอายุได้ 40 ปี

เบลโซนนี่เริ่มทำงานในอียิปต์ด้วยบทบาทดั้งเดิมคือวิศวกรชลศาสตร์ แต่แล้ววันหนึ่งเบลโซนนี่ก็ได้พบกับเกลอเก่าชาวสวิสซึ่งเป็นนักผจญภัยมือฉมัง ชื่อของเขาคือโจฮันน์ ลุดวิก เบิร์กฮาร์ดต์ (Johann Ludwig Burckhardt) เบิร์กฮาร์ดต์บอกเบลโซนนี่ว่าเขากำลังจะออกเดินทางไปยังภาคใต้ของอียิปต์ด้วยว่าเขาได้ยืมกิตติศัพท์อันเลื่องลือของซากโบราณสถานที่มีชื่อว่า “อบู ซิมเบล” (Abu-Simbel) ในดินแดน “นูเบีย” (Nubia) รวมถึงรูปสลักของ “เมมนอนหนุ่ม” (Young Memnon) ในเมืองลักซอร์อันแสนงดงาม เบลโซนนี่มองเห็นโอกาสทำธุรกิจในครั้งนี้จึงได้เสนอเงื่อนไขต่อเฮนรี ซอลท์ (Henry Salt) ชาวอังกฤษซึ่งเป็นกงสุลอยู่ในอียิปต์ ณ ช่วงเวลานั้น ซอลท์ตอบตกลงให้กับการเดินทางของเบลโซนนี่ อีกทั้งยังออกใบอนุญาตการขนรูปสลักจากอียิปต์ออกไปยังอังกฤษให้อีกด้วย!

ทุกวันนี้เราทราบกันดีแล้วว่ารูปสลักที่เรียกว่า “เมมนอนหนุ่ม” นั้นแท้ที่จริงแล้วคือรูปสลักของฟาโรห์รามเซสที่ 2 และในปัจจุบันก็ได้จัดแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑสถานอังกฤษเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งก็เป็นผลงานการขนย้ายของเบลโซนนี่ที่ได้รับอนุมัติโดยเฮนรี ซอลท์นั่นเอง

หลังจากนั้นเบลโซนนี่ก็ยังทำงานให้ซอลท์เสมอมา สถานที่ที่แทบทุกแห่งที่เบลโซนนี่เดินทางไป เขาจะต้องขนรูปสลักและโบราณวัตถุที่น่าสนใจส่งไปให้ซอลท์ที่ประจำการอยู่ในกรุงไคโรเสมอ โดยเฉพาะในช่วงที่เบลโซนนี่สำรวจอยู่ในเมืองลักซอร์ที่อัดแน่นไปด้วยประวัติศาสตร์อียิปต์โบราณยุครุ่งเรืองนั้น เบลโซนนี่ได้ขนย้ายรูปสลักจำนวนมากขึ้นเหนือไปให้กับซอลท์ นี่

♦ รูปสลักของฟาโรห์รามเซสที่ 2 หรือ
“เมเนอนหนุ่ม” ที่เบลโซนิขนย้ายจาก
อียิปต์ไปยังอังกฤษ
ภาพจาก : www.medium.com ♦

จึงเป็นเหตุผลว่าทำไมโบราณวัตถุอียิปต์โบราณจึงไปปรากฏในพิพิธภัณฑ์
อังกฤษอย่างมากมาย

ในปี ค.ศ. 1817 เบลโซนีเบนความสนใจมาที่ “หุบผากษัตริย์”
วิธีการสำรวจและค้นหาสุสานของเบลโซนียังห่างไกลจากวิธีการทำงาน
ของนักอียิปต์วิทยาในปัจจุบันมากมายนัก เบลโซนีขุดเจาะหาสุสานด้วย
ความเร่งรีบและในบางครั้งก็จ้องใจ “ทำลาย” บางส่วนของสุสานให้เสีย
หายเพื่อค้นหาสมบัติหรือโบราณวัตถุที่มีมูลค่าสูงพอจะส่งไปยังประเทศ
อังกฤษได้ แต่ถึงอย่างนั้นเบลโซนีกໍ่ไม่ได้ตั้งหน้าตั้งตาขุดเพียงอย่างเดียว
เขาได้ “จดบันทึก” ถึงสิ่งที่ได้พบเห็นระหว่างการสำรวจด้วย ทว่าบันทึก
ของเขาเป็นเพียงแค่ “อนุทิน” ที่ไม่ได้ลงรายละเอียดดูรายงานการขุดค้น
ทางโบราณคดีในปัจจุบัน เช่น ครั้งหนึ่งเมื่อเบลโซนีก้นพบมัมมี่ของสตรี

2 ร่าง เขาบันทึกเอาไว้ว่า “เส้นผมของนางยาวสลวย งดงามและยังคงสภาพดี แต่เพียงแค่ดึงเบา ๆ ก็บังเอิญหลุดออกมาจากร่างแล้ว”

บันทึกของเบลโซนีไม่ได้ให้ข้อมูลสำคัญที่นักอียิปต์วิทยาในปัจจุบันต้องการสักเท่าใดนัก ยิ่งไปกว่านั้นข้อความที่เขาบันทึกเอาไว้ยังบ่งบอกอย่างชัดเจนว่าเขาได้รับกวนหรือสับสนผิดใจจนเป็นเหตุให้มั่วมีและโบราณวัตถุบางชิ้นพังเสียหายด้วย ยิ่งนักอียิปต์วิทยาอ่านบันทึกของเบลโซนีมากเท่าใด ก็ยิ่งตระหนักถึงความสูญเสียที่เกิดขึ้นโดยน้ำมือของเบลโซนีมากเท่านั้น แต่ถึงแม้ว่าการรีบเร่งขุดสำรวจของเบลโซนีจะทำให้โบราณวัตถุและโบราณสถาน รวมถึงมัมมี่จำนวนมากเสียหายจนไม่อาจจินตนาการถึงสภาพดั้งเดิมได้อีกต่อไป ทว่าก็ทำให้เบลโซนีค้นพบสุสานของเหล่าฟาโรห์ในหุบผากษัตริย์เป็นจำนวนมากในระยะเวลาเพียงแค่สัปดาห์เดียวเท่านั้น

ผลงานโดดเด่นของเบลโซนีคือการค้นพบสุสานของฟาโรห์เซตีที่ 1 (Seti I) ซึ่งเป็นสุสานที่งดงามที่สุดแห่งหนึ่งในหุบผากษัตริย์ และเขายังเป็นมนุษย์ยุคใหม่คนแรกที่ได้เข้าไปเห็นรูปสลักของฟาโรห์รามเซสที่ 2 ในมหาวิหารอู ซิมเบลในนูเบียอีกด้วย เบลโซนีจึงเป็นนักผจญภัยผู้บุกเบิกการสำรวจอารยธรรมอียิปต์โบราณเป็นคนแรก ๆ และเขาก็เป็นผู้ทำลายส่วนหนึ่งของอารยธรรมอียิปต์โบราณไปกับการขุดสำรวจอันรีบเร่งด้วยเช่นกัน

ดังนั้นถ้ามองด้วยนิยามปัจจุบันของคำว่า “นักอียิปต์วิทยา” แล้ว เบลโซนียังไม่เหมาะกับตำแหน่งนี้ เพราะถึงแม้ว่าเขาจะทำการจดบันทึกถึงสิ่งที่ได้ค้นพบ แต่นั่นก็ไม่ละเอียดพอจะทำให้นักอียิปต์วิทยาในปัจจุบันสามารถเข้าใจหรือตีความสิ่งที่เบลโซนีพบเห็นในอดีตได้มากนัก และแม้เขาจะค้นพบวิหารและสุสานเป็นจำนวนมาก แต่วิธีการขุดค้นที่สร้างความ

เสียหายให้กับโบราณสถานก็ทำให้เบลโซนยังห่างไกลจากคำว่า “นักอียิปต์วิทยา” ในนิยามปัจจุบันด้วยเช่นกัน

แต่ถึงอย่างนั้น ถ้าเรามองย้อนไปในยุคของเบลโซนที่ยังไม่มีใครคิดวางแผนสมบัติทางวัฒนธรรมของอียิปต์โบราณแล้ว การกระทำของเบลโซนในยุคของเขาเองจึงไม่ถือเป็นเรื่องที่ผิดแผกอะไร ด้วยว่าค่านิยมของเหล่านายทุนในสมัยนั้นอยู่ที่การออกตามล่าหาสมบัติ โดยเฉพาะบรรดาโบราณวัตถุจากอารยธรรมลึกลับมาเก็บไว้ในครอบครองนั่นเอง

ปฐมบทของอียิปต์วิทยายุคใหม่

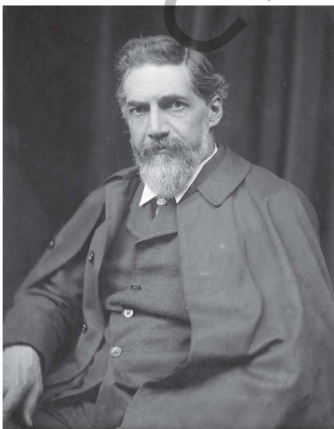
คริสต์ศตวรรษที่ 19 คือจุดเริ่มต้นของอียิปต์วิทยายุคใหม่ แนวคิดของการสำรวจอียิปต์โบราณเพื่อหาสมบัติล้ำสุดลงแล้ว หลังจากทีปริศนาแห่งอักษรรภาพอียิปต์โบราณถูกไขออกในปี ค.ศ. 1822 นักโบราณคดีเริ่มให้ความสนใจอารยธรรมอียิปต์โบราณในแง่มุมของ “วัฒนธรรม” มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

บุคคลแรกที่ควรกล่าวถึงสำหรับประวัติศาสตร์ของอียิปต์วิทยายุคใหม่คือ “โฌอส์ต มาเรียตต์” (Auguste Mariette) นักโบราณคดีชาวฝรั่งเศสที่เดินทางเข้ามาในอียิปต์ช่วงทศวรรษที่ 1850s ไม่ใช่เพื่อตามหาสมบัติไปเก็บไว้ในคอลเลกชัน ทว่าเข้ามาเพื่อทำการศึกษาและถอดความจารึกของชาวอียิปต์โบราณ แต่หลังจากนั้นมาเรียตต์ก็ได้ผันตัวเองเข้าสู่วงการโบราณคดีเต็มตัวด้วยการออกตามหาสุสานของวูเอพิส (Apis) หรือ “เซราเปียม” (Serapeum) ที่อัดแน่นไปด้วยโลงศพขนาดยักษ์ของมัมมีวัวศักดิ์สิทธิ์ และสุดท้ายเขาก็ค้นพบในสิ่งที่เขาตามหาที่เมืองซัคคาร่า (Saqqara) ใกล้กับ “เมมฟิส” (Memphis) เมืองหลวงเก่าของชาวอียิปต์ที่อยู่ทางตอนใต้ของกรุงไคโร

มาเรียตต์ยังคงเดินทางขุดค้นโบราณสถานของอียิปต์โบราณอย่างต่อเนื่องในหลากหลายเมืองทั้งอไบดอส (Abydos) และเมืองลักซอร์ สุดท้ายเขาได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง “ผู้พิทักษ์อนุสาวรีย์แห่งอียิปต์” ในปี ค.ศ. 1858 ผลงานโดดเด่นของมาเรียตต์ครั้งนี้ไม่พ้นการที่เขาเป็นผู้ก่อตั้งพิพิธภัณฑสถานในไคโร เพื่อมุ่งหวังให้เป็นสถานที่เก็บรักษาและจัดแสดงโบราณวัตถุที่ขุดค้นพบในประเทศอียิปต์ และพิพิธภัณฑสถานที่มาเรียตต์ลงมือก่อตั้งนั้นก็ได้เป็นจุดเริ่มต้นของ “พิพิธภัณฑสถานไคโร” (Cairo Museum) อันโด่งดังที่เรารู้จักกันดีในปัจจุบันนั่นเอง

มาตรฐานการขุดค้นทางโบราณคดีอียิปต์หรือศาสตร์แห่ง “อียิปต์วิทยา” เริ่มก้าวเข้าสู่จุดที่ใกล้เคียงกับนิยามในปัจจุบันมากขึ้นอีกระดับหนึ่งในสมัยของ “เซอร์ วิลเลียม มัททิว ฟลินเดอร์ส เพทรี” (Sir William Matthew Flinders Petrie) เพทรีเป็นบุตรชายของนักสำรวจและวิศวกรโยธา แต่ด้วยวัยเด็กเขาไม่ค่อยแข็งแรงเท่าใดนัก เพทรีจึงเรียนหนังสืออยู่ที่บ้านโดยแม่ของเขาช่วยสอนภาษาต่างๆ ให้ทั้งฮีบรู ละติน และกรีก ประกอบกับครอบครัวของเพทรีมีความเชี่ยวชาญด้านการสำรวจ จึง

ทำให้เพทรีมีองค์ความรู้ด้านนี้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้เขาทำงานด้านโบราณคดีอียิปต์ด้วยความ เป็น “มืออาชีพ” ในอนาคต

♦ เซอร์ วิลเลียม มัททิว ฟลินเดอร์ส เพทรี เจ้าของฉายา “บิดาแห่งอียิปต์วิทยายุคใหม่”
ภาพจาก : www.wikipedia.org ♦

ความสนใจใคร่รู้ในอารยธรรมอียิปต์โบราณของเพทรีเกิดจากหนังสือเกี่ยวกับมหาพีระมิดแห่งกิซ่าที่ทำให้เพทรีปรารถนาจะเดินทางไปยังโบราณสถานอันน่าตื่นตาตื่นใจนี้ด้วยตัวเองสักครั้ง และแล้วความฝันของเพทรีก็เป็นจริง ในปี ค.ศ. 1880 เพทรีได้มายืนหน้ามหาพีระมิดแห่งกิซ่า เขาใช้องค์ความรู้ทางด้านการสำรวจและรังวัดที่เขาเชี่ยวชาญมาวัดขนาดของมหาพีระมิดอย่างละเอียดทั้งภายในและภายนอก แล้วจึงตีพิมพ์ผลงานของเขาออกมาในปี ค.ศ. 1883 ภายใต้ชื่อ “พีระมิดและวิหารแห่งกิซ่า” (Pyramids and Temples of Giza)

วิธีการสำรวจทางโบราณคดีอันละเอียดรอบคอบของเพทรีได้กลายมาเป็นมาตรฐานของงานขุดค้นโดยนักอียิปต์วิทยาในยุคต่อมา เพทรีให้ความสนใจกับโบราณวัตถุทุกชิ้นที่ขุดค้นพบในพื้นที่หนึ่ง ๆ ไม่ว่าโบราณวัตถุชิ้นนั้นจะมีขนาดเล็กหรือเป็นเพียงแค่วัสดุเศษภาชนะที่ดูไร้ความสำคัญ แต่บริบทดั้งเดิมที่โบราณวัตถุแต่ละชิ้นถูกค้นพบล้วนบ่งบอกถึงเรื่องราวของมันทั้งสิ้น และเพื่อป้องกันมิให้คนงานในทีมขุดค้นของเขาเพิกเฉยต่อโบราณวัตถุที่ดูเหมือนจะไม่สำคัญ เพทรีจึงยินดีที่จะ “จ่าย” ให้กับโบราณวัตถุทุกชิ้นที่คนงานค้นพบ และนั่นทำให้เขาเก็บรวบรวมหลักฐานสำคัญจากอารยธรรมอียิปต์โบราณได้เป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นภาชนะดินเผาซึ่งเพทรีค้นพบมากพอที่จะนำมาเรียงเพื่อแยก “ยุคสมัย” ที่ภาชนะแต่ละชนิดเคยถูกใช้งานได้อีกด้วย

เพทรีเดินทางไปสำรวจหลากหลายเมืองของอียิปต์ เมื่อเขาขุดค้นที่เมืองนาคาตา (Naqada) ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำไนล์เนื่องจากเมืองลักซอร์ขึ้นมาราว 32 กิโลเมตร เพทรีค้นพบหลุมสุสานกว่า 2,200 แห่งที่มีศพบรรจุอยู่ภายในพร้อมเครื่องใช้ประกอบพิธีศพจำนวนมาก ศพส่วนใหญ่อยู่อยู่ในทางอดตัวคล้ายทารกในครรภ์ แรกเริ่มเดิมทีเพทรีเสนอว่า

‘อียิปต์วิทยา’ ไม่ใช่เพียงแค่การเรียนรู้
ประวัติศาสตร์อียิปต์โบราณหรือจดจำ
ตำนานเทพเจ้าของชาวอียิปต์เท่านั้น
แต่เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งของสาขาวิชา
ประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่มุ่งเน้น
ศึกษาและทำความเข้าใจ ‘มนุษย์’
และมนุษย์ที่ ‘อียิปต์วิทยา’ ให้ความสนใจ
เป็นพิเศษก็คือ ‘ชาวอียิปต์’
ผู้สร้างอารยธรรมอียิปต์โบราณ
อันน่าอัศจรรย์ใจนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

GYPZY

ISBN 978-616-301-730-7

9 786163 017307

ราคา 395 บาท

cover: rabbithood studio

